

ZAMONAVIY AXBOROT TEXNOLOGIYALARI ORQALI YOSHLAR ONGIDA VATANPARVARLIK G'OYALARINI MUSTAHKAMLASH

Ismoilov Behruzjon Isroilovich

DTPI Pedagogika va psixologiya kafedrası stajyor o'qituvchisi

E-mail: behruzjon.ismoilov@mail.ru

ORCID: 0009-0008-4054-5845

MAQOLA MALUMOTI

MAQOLA TARIXI:

Received: 09.03.2026

Revised: 10.03.2026

Accepted: 11.03.2026

KALIT SO'ZLAR:

*Vatanparvarlik
g'oyalari, axborot
texnologiyalari, yoshlar
tarbiyasi, innovatsion
pedagogik
texnologiyalar, milliy
qadriyatlar, ijtimoiy
tarmoqlar, ma'naviy
tarbiyalar, ta'lim va
axborot texnologiyalari*

ANNOTATSIYA:

Ushbu maqola yoshlar ongida vatanparvarlik g'oyalarini shakllantirishda zamonaviy axborot texnologiyalarining o'rni va ahamiyatini tahlil qiladi. Unda axborot texnologiyalarining yoshlar ma'naviy tarbiyasiga ta'siri, innovatsion pedagogik yondashuvlar hamda vatanparvarlikni targ'ib qilishda ijtimoiy tarmoqlardan samarali foydalanish usullari keng yoritiladi. Shuningdek, maqolada milliy qadriyatlarni yoshlar ongiga singdirishda zamonaviy metodologiyalarning o'rni va davlat siyosatining tarbiyaviy yo'nalishlariga ta'siri tahlil etiladi.

Maqola yakunida ilmiy manbalar va amaliy tajribalarga tayanilgan holda, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari orqali yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashga doir samarali uslublar, innovatsion vosita va metodlar tizimli tarzda tavsiya etiladi.

Kirish

Bugungi rivojlanayotgan davrda axborot texnologiyalarining jamiyat hayotidagi o'rni beqiyos darajada ortib bormoqda. Yangi avlodning ongiga internet, ijtimoiy tarmoqlar va turli kompyuter platformalari orqali bevosita va bilvosita ta'sir ko'rsatilmoqda. Bu holat ta'lim-tarbiya jarayonida zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalanish zaruratini

yuzaga keltirmoqda. Bu esa ta'lim-tarbiya jarayonida zamonaviy texnologiyalardan foydalanishga yo'naltirilgan, yoshlar ma'rifiy dunyoqarashini yanada ulkan yutuqlarga erishish. Shu nuqtai nazardan qaralganda, vatanparvarlik g'oyalarini o'ngiga chuqur singdirishda axborot texnologiyalarining rivojlanishidan samarali yoshlarni tarbiyalash yo'nalishiga yo'naltiriladi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan "Yangi O'zbekiston – yangi taraqqiyot bosqichida" g'oyasi ostidagi yoshlarning yurtga sadoqat, tarixiy merosi hurmat, milliy qadriyatlarga sodiqlik ruhida kamol topishi eng muhim vazifalardan biri hisoblanadi[2]. Bu shaxsiy madaniyatni, ijtimoiy sohalarida vatanparvarlik ruhidagi kontentlarni ko'paytirish, virtual makonda ma'naviy immunitetni oshirishga ahamiyat kasb etadi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya

Yoshlar ongida vatanparvarlik g'oyalarini mustahkamlashga oid ilmiy tadqiqotlar ko'plab sohalarida amalga oshirilgan. Asosan, ijtimoiy, pedagogik, psixologik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari nuqtai nazaridan olib borilgan izlanishlar mavjud. O'zbekiston yoshlarining ma'naviy-axloqiy va vatanparvarlik nuqtai nazaridan kamolotini ta'minlashga qaratilgan ilmiy-tadqiqotlar mavjud bo'lib, ular o'zgaruvchan zamonaviy sharoitlarda yoshlar ongini shakllantirishda axborot texnologiyalarining o'rni va ahamiyatini o'rganadi.

Shu bilan birga, O'zbekistonning ta'lim tizimi va yoshlar siyosatiga doir olib borilgan tadqiqotlar ham ahamiyatlidir. Misol uchun, Abduqodirova tomonidan o'tkazilgan tadqiqotda yoshlarning vatanparvarlik g'oyalariga munosabati o'rganilgan bo'lib, axborot texnologiyalari va ijtimoiy tarmoqlarning bu jarayondagi ta'siri alohida ta'kidlangan[4,101]. Ma'lumki, internet va ijtimoiy tarmoqlar yoshlar ongiga turli axborotlar kiritmoqda, lekin bu axborotlarning salbiy ta'siri va manipulyatsiyalashish xavfi mavjud. Shuning uchun, vatanparvarlik g'oyalarini targ'ib qilishda, texnologiyalarni o'qituvchilar va psixologlar nazorati ostida qo'llash muhimdir.

Shuningdek, axborot texnologiyalarining yoshlar ongida ijtimoiy-psixologik ta'sirini o'rganish bo'yicha Xusainov va Zayniddinov tomonidan olib borilgan tadqiqotlar, yoshlarning raqamli resurslardan foydalanishda to'g'ri yo'nalish olishlari uchun o'quv dasturlarining yaratilish zarurligini ta'kidlagan[5,68]. Bu o'quv dasturlari yoshlarni nafaqat ilmiy va axborot tizimlari bilan tanishtirish, balki ularni ma'naviy-axloqiy qadriyatlar asosida tarbiyalashga qaratilgan.

Metodologik jihatdan, ushbu tadqiqotda kvalitatif va kvantitativ usullar kombinatsiyasi qo'llanilgan. Kvalitatif usul orqali yoshlarning axborot texnologiyalariga bo'lgan

munosabatlari, o'zgarishlar va ta'sirlarni o'rganish maqsadida intervyu va so'rovnomalar o'tkazilgan. Kvantitativ usullar esa vatanparvarlik g'oyalarini yoshlar ongida mustahkamlashning samaradorligini o'lchash uchun statistik tahlil va anketalar yordamida amalga oshirilgan.

Tahlil va natijalar

Zamonaviy axborot texnologiyalarining yoshlar ongida vatanparvarlik g'oyalarini mustahkamlashdagi o'rni katta ahamiyatga ega ekanligi ushbu tadqiqot jarayonida aniq tasdiqlandi. Tadqiqotlar natijalari shuni ko'rsatdiki, axborot texnologiyalari, ayniqsa, ijtimoiy tarmoqlar va internet, yoshlar orasida vatanparvarlik g'oyalarini targ'ib qilishda samarali vosita bo'lishi mumkin. Biroq, bu vositalarning ijobiy ta'sirini ta'minlash uchun ularni nazorat qilish va to'g'ri yo'naltirish zarur[6, 52].

Axborot texnologiyalarining yoshlar ongiga ta'siri ikki tomonlama bo'lishi mumkin. Bir tomondan, ular yoshlarni milliy qadriyatlar va tarixga mehr qo'ymaslikka undasa, boshqa tomondan, ular vatanparvarlik g'oyalarini mustahkamlashda, madaniy va ma'naviy qadriyatlarni o'rgatishda samarali vosita bo'lishi mumkin. Ijtimoiy tarmoqlar orqali vatanparvarlikni targ'ib qiluvchi kontentlarning tarqatilishi va o'quv dasturlarida axborot texnologiyalaridan foydalanish yoshlarni milliy ruhda tarbiyalashda katta ahamiyat kasb etadi[7.47]. Shuningdek, tadqiqot natijalariga ko'ra, axborot texnologiyalarining ta'sirini maksimal darajada oshirish uchun ularni to'g'ri pedagogik yondashuv bilan birlashtirish zarur. Yoshlarni axborot texnologiyalarini nafaqat ilmiy maqsadlarda, balki ma'naviy va axloqiy rivojlanish uchun ham samarali qo'llashni o'rgatish kerak. Shuning uchun, o'qituvchilar, ota-onalar va jamoat tashkilotlari axborot texnologiyalaridan foydalanishda yoshlarni to'g'ri yo'naltirishlari zarur.

Tadqiqotda shuningdek, ijtimoiy tarmoqlar va raqamli platformalar orqali yoshlar bilan interaktiv aloqalar o'rnatishning samarasini oshirish uchun yangi metodikalar ishlab chiqish zarurligi ta'kidlandi[7, 19]. Yoshlarni ma'naviy va vatanparvarlik g'oyalari asosida tarbiyalashga qaratilgan o'quv dasturlarini yaratish, shuningdek, internet resurslarining ijtimoiy ahamiyatini oshirish bo'yicha ilgari surilgan tavsiyalar quyidagilar:

1. **Axborot texnologiyalarining ta'limda to'g'ri qo'llanilishi:** Vatanparvarlik g'oyalarini yoshlar ongiga singdirish maqsadida, axborot texnologiyalaridan ta'lim dasturlarida faol foydalanish zarur. Shu bilan birga, o'qituvchilar va tarbiyachilarning axborot texnologiyalari sohasidagi bilimlarini oshirish kerak.

2. **Yoshlarni ma'naviy va axloqiy jihatdan tarbiyalash:** Ijtimoiy tarmoqlarda vatanparvarlik g'oyalarini targ'ib qiluvchi kontentlar yaratish va tarqatish, yoshlarni yaxshi

axloqiy va ma'naviy qadriyatlar asosida tarbiyalashga yo'naltirilgan dasturlarni joriy etish zarur.

3. **Pedagogik nazorat va rahbarlik:** Ijtimoiy tarmoqlarda yoshlar faoliyatini nazorat qilish, ularni vatanparvarlik, tarixiy bilimlar va milliy qadriyatlar asosida tarbiyalashga qaratilgan pedagogik dasturlarni ishlab chiqish lozim[9,38].

4. **Interaktiv va innovatsion ta'lim metodlarini joriy etish:** Virtual muzeylar, video darslar va interaktiv o'quv materiallari orqali yoshlarni milliy tarix va madaniyat bilan tanishtirishning samaradorligini oshirish.

Ushbu tadqiqot natijalari, zamonaviy axborot texnologiyalarini yoshlar tarbiyasida samarali qo'llashda yangi imkoniyatlar yaratishi, biroq ularni to'g'ri nazorat qilish va pedagogik yondashuvlar bilan birlashtirish zarurligini ko'rsatmoqda. Kelajakda bu yo'nalishda yanada kengroq va chuqurroq tadqiqotlar o'tkazish va yangi innovatsion usullarni joriy etish talab etiladi.

Muhokama

Zamonaviy axborot texnologiyalari va ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar ongiga ta'siri haqida olib borilgan tadqiqotlar, bu vositalarning nafaqat ma'lumot uzatish, balki ma'naviy-axloqiy tarbiya berishdagi o'rni ham nihoyatda muhim ekanligini ko'rsatmoqda. Yoshlarning vatanparvarlik g'oyalarini mustahkamlashda, axborot texnologiyalarining imkoniyatlaridan foydalanish kerakligi, shuningdek, bu vositalarni ijobiy maqsadlarda qo'llash muhim ahamiyatga ega.

Axborot texnologiyalari yoshlarning hayotida turli sohalarda, jumladan, ta'lim, kommunikatsiya, va ijtimoiy o'zaro aloqalarda sezilarli o'rin tutmoqda. Internetning keng tarqalishi, ijtimoiy tarmoqlarda vatanparvarlik mavzusidagi kontentlarning mavjudligi va interaktiv o'quv dasturlarining samaradorligi yoshlar ongiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu bilan birga, ijtimoiy tarmoqlar va internetda mavjud bo'lgan axborotlarning aksariyati noto'g'ri, manipulyatsiyalangan yoki salbiy yo'nalishda bo'lishi ehtimoli bor. Bunday vaziyatda axborotning sifati, uning tarqatilishida etika va axloqiy me'yorlarning ahamiyati ortadi.

Bundan tashqari, axborot texnologiyalarining ijtimoiy tarmoqlarda tarqatilishi yoshlarning bir-biri bilan fikr almashish va o'zaro bog'lanishiga yordam beradi, lekin shu bilan birga, tarmoqlardagi kontentlar orqali ba'zi ma'naviy qadriyatlar buzilishi yoki noto'g'ri ta'lim berilishi mumkin. Shuning uchun, ijtimoiy tarmoqlar orqali yoshlar o'rtasida vatanparvarlik ruhini shakllantirishda jamoat tashkilotlari, o'qituvchilar va otionalarning nazorati va qo'llab-quvvatlashi zarur.

Axborot texnologiyalaridan samarali foydalanishning yana bir muhim jihati, bu texnologiyalarning yoshlarni ta'lim va tarbiyalashda o'quv materiallari sifatida qo'llanilishi bo'lib, ularning vatanparvarlik g'oyalarini o'rgatishdagi o'rni beqiyosdir. Shu ma'noda, innovatsion texnologiyalar, masalan, interaktiv darsliklar, video darslar, virtual muzeylar va tarixiy manbalar yordamida yoshlarni milliy tarix, madaniyat va qadriyatlar bilan tanishtirish mumkin. Bunday resurslar yoshlarning darslarga bo'lgan qiziqishini oshirib, vatanparvarlik ruhini singdirishga yordam beradi.

Shu bilan birga, ijtimoiy tarmoqlarda vatanparvarlikni targ'ib qilishda innovatsion yondashuvlar ham ahamiyatga ega. Masalan, influencerlar va ijtimoiy tarmoqda faol bo'lgan shaxslar orqali ma'naviy-ma'rifiy kontent yaratish, yoshlarni vatanparvarlikka undovchi video va postlar orqali ta'sir ko'rsatish mumkin. Bu kabi faoliyat yoshlarning ma'naviy dunyoqarashini shakllantirishda samarali usul bo'lishi mumkin.

Muhim jihat shundaki, zamonaviy axborot texnologiyalarining ta'siri faqat texnik jihatdan emas, balki pedagogik va psixologik nuqtai nazardan ham baholanishi kerak. Yoshlar axborot texnologiyalarini nafaqat o'rganish, balki ularni ijtimoiy mas'uliyat bilan foydalanishni ham bilishlari zarur. Axborot texnologiyalarini pedagogik jihatdan to'g'ri qo'llash yoshlarning ma'naviy rivojlanishiga, o'zini tanish va vatanparvarlik g'oyalarini rivojlantirishga imkon yaratadi.

Xulosa

Zamonaviy axborot texnologiyalari yoshlar ongida vatanparvarlik g'oyalarini mustahkamlashda beqiyos ahamiyatga ega. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, internet va ijtimoiy tarmoqlar, yoshlar o'rtasida vatanparvarlik ruhini shakllantirishda samarali vosita sifatida foydalanilishi mumkin. Biroq, bu texnologiyalarning salbiy ta'siridan saqlanish uchun ularga pedagogik va ma'naviy nazorat o'rnatish zarur.

Axborot texnologiyalarining yoshlarning ma'naviy rivojlanishiga ta'siri, faqatgina ularga axborot yetkazish bilan cheklanmaydi. Ularni ma'naviy qadriyatlar, tarixiy bilimlar va milliy madaniyatni o'rganishga yo'naltirish uchun innovatsion ta'lim metodlari va interaktiv o'quv vositalari zarur. Shuningdek, o'quvchilarning axborot texnologiyalaridan samarali foydalanishi uchun pedagogik uslublar va metodikalarning to'g'ri qo'llanishi talab etiladi.

Tadqiqotda keltirilgan tavsiyalar, yoshlar ongida vatanparvarlik g'oyalarini mustahkamlash uchun axborot texnologiyalarining roli va o'rni haqidagi tushunchalarni yanada rivojlantirishga qaratilgan. Ta'lim tizimida raqamli vositalardan ma'naviy tarbiya berishda samarali foydalanish, shuningdek, yoshlarni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalashda dolzarb hisoblanadi. Shu bilan birga, ijtimoiy tarmoqlar va raqamli platformalar orqali

yoshlar o'rtasida ijtimoiy, madaniy va ma'naviy o'zgarishlarni yaratish imkoniyatlari kengaymoqda. Biroq, bu jarayonda yoshlar o'rtasida axborot texnologiyalarining salbiy ta'sirini kamaytirish uchun nazorat, jamoat tashkilotlari va ota-onalarning faol ishtiroki zarur.

Xulosa o'rnida shuni aytish mumkinki tadqiqotning natijalari, axborot texnologiyalari va yoshlar tarbiyasining kelajakda yanada chuqur o'rganilishini, yangi innovatsion metodlar va dasturlarni ishlab chiqishni talab qiladi. Yangi texnologiyalarni to'g'ri pedagogik yondashuv bilan birlashtirib, yoshlar ongida vatanparvarlik g'oyalarini mustahkamlashda katta muvaffaqiyatlarga erishish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori. Yoshlar siyosatining yangi istiqbollari . <https://www.president.uz> May 2, 2025.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori. Yoshlar siyosatining yangi istiqbollari . Available: <https://www.president.uz> May 2, 2025.
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, 18.01.2021 yildagi 23-son
4. Abduqodirova, G. Yoshlar ongida vatanparvarlik g'oyalarini shakllantirishda axborot texnologiyalarining roli. Toshkent: O'zbekiston davlat pedagogika universiteti nashriyoti, 2018.
5. Xusainov, S., Zayniddinov, R. Axborot texnologiyalari va yoshlar ma'naviy tarbiyasi: Tahlil va metodologiya. Toshkent: "Fan va ta'lim" nashriyoti, 2020.
6. Shodmonov, M. Ijtimoiy tarmoqlarda vatanparvarlik g'oyalarini targ'ib qilish: Konstruktiv yondashuvlar.T.; O'zbekiston, 2021,
7. Xo'jaeva, N. Milliy qadriyatlar va yoshlar tarbiyasining yangi usullari. Toshkent: Ma'rifat nashriyoti, 2019.
8. Mirzayev, J. Pedagogik texnologiyalar va yoshlar ta'limida innovatsiyalar. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti, 2017.
9. Salimov, D. (2022). Yoshlar ongida tarixiy va madaniy qadriyatlarni shakllantirishning axborot texnologiyalari orqali metodlari. "Pedagogika ilmiy izlanishlari" jurnali, 2022, 34-39.
10. Toshkent davlat pedagogika universiteti. Yoshlarning ijtimoiy faoliyati va axborot texnologiyalarining o'rni. O'zbekiston ta'limi, 2019,78-85.